

OVERDENKING

Silo zondag 28 augustus 2016

Een smalle deur...

ds Arjan Noordhoek

AANKONDIGING

De evangelielezing van deze zondag uit Lucas werkt met sterke beelden, ontleend aan de Bijbelse leefwereld. Een fenomeen van alle tijden wordt door Jezus keer op keer aan de kaak wordt gesteld: godsdienstige zelfingenomenheid. Blijkbaar is dat een gevaar dat de godsdienstige mens bedreigt: scheiding willen maken tussen 'wij hier' en 'zij daar', tussen wie goed en minder goed is. Het perspectief van het Evangelie is juist radicaal omgekeerd. Het gaat er niet om te kijken naar anderen, maar naar jezelf. De 'smalle deur' ga je alleen door, dat vraagt moed om je van de anderen even los te maken en je af te vragen waarom jij doet wat je doet en bent wie jij bent. Lastige vragen, maar gelukkig staat een tafel klaar, om samen te vieren dat we leven, met God zelf als goede gastheer.

Jesaja 30

15 Dit zei God, de HEER, de Heilige van Israël: 'In rust en inkeer ligt jullie redding, in geduld en vertrouwen ligt jullie kracht.' Maar jullie wilden niet. 16 Jullie zeiden: 'Nee! Te paard vluchten we weg!' – Vluchten zú! je! 'Wij gaan er razendsnel vandoor!' – Razendsnel word je ingehaald. 17 Duizend zullen er vluchten voor het dreigen van één, voor het dreigen van vijf vluchten jullie allen. Al wat er van jullie rest is als een paal op een bergtop, als een vaandel op een heuvel.

18 En toch wacht de HEER op het ogenblik dat hij jullie genadig kan zijn; toch zal hij zich oprichten om zich over jullie te ontfermen. Want de HEER is een God van recht. Gelukkig de mens die op hem wacht. 19 Volk van Jeruzalem, dat op de Sion woont, je hoeft geen tranen meer te storten. Want hij zal zich over je ontfermen als je weeklaagt, hij zal antwoorden zodra hij je hoort. 20 De Heer zal jullie brood geven in de benauwenis en water in de nood. Hij die jullie onderricht gaf, zal zich niet langer verbergen. Met eigen ogen zul je je leermeester zien, 21 met eigen oren zul je een stem achter je horen zeggen: 'Dit is de weg die je moet volgen. Hier moet je rechts. Ga daar naar links.'

Lucas 13:22-30 Verder naar Jeruzalem

22 Op weg naar Jeruzalem trok hij verder langs steden en dorpen, terwijl hij onderricht gaf. 23 Iemand vroeg hem: 'Heer, zijn er maar weinigen die worden gered?' Hij antwoordde: 24 'Doe alle moeite om door de smalle deur naar binnen te gaan, want velen, zeg ik jullie, zullen proberen naar binnen te gaan maar er niet in slagen.' 25 Als de heer des huizes eenmaal is opgestaan en de deur heeft gesloten, en jullie staan buiten op de deur te kloppen en roepen: "Heer, doe open voor ons!", dan zal hij antwoorden: "Ik ken jullie niet, waar komen jullie vandaan?" 26 Jullie zullen zeggen: "We hebben in uw bijzijn gegeten en gedronken en u hebt in onze straten onderricht gegeven." 27 Maar hij zal tegen jullie zeggen: "Ik ken jullie niet, waar komen jullie vandaan? Weg met jullie, rechtsverkrachters!" 28 Dan zullen jullie jammeren en knarsetanden wanneer je Abraham, Isaak en Jakob en al de profeten in het koninkrijk van God ziet, maar zelf buitengesloten wordt. 29 Uit het oosten en het westen en uit het noorden en het zuiden zullen ze komen, en ze zullen aan tafel genodigd worden in het koninkrijk van God. 30 En bedenk wel: er zijn laatsten die de eersten zullen zijn, en er zijn eersten die de laatsten zullen zijn.'

Overdenking

-Waar maakt een mens zich druk om? *Heer, zijn er maar weinigen die worden gered?*

Geen aanleiding voor een ontspannen en lichte zomerpreek, lijkt het, maar deze lezing staat op het leesrooster en dus ga ik er niet om heen. En als we er doorheen gaan, blijkt het toch minder zwaar dan we gedacht hadden!

-Een smalle deur, een nauwe poort: doet dat niet denken aan de poster van de 'smalle weg' van de zondagschool? Een smalle en een brede weg, een schilderij uit een andere tijd (nog wel te koop in de bijbelse boekhandel) poster met veel moraal, bv dansende sjieke dames en heren en een casino, allebei op de brede weg... Laat onze pastor Regien nou toch zo van dansen houden! Maar zo'n morele vermaning uit je jeugd sluit soms aan bij wat in Mattheus staat dat velen zijn geroepen maar slechts weinigen zijn uitverkoren (Mat. 22: 14)... of op het verhaal van de wijze en dwaze meisje die er niet meer in mogen... en dan is er nog dat verhaal van die maaltijd waar mensen zonder bruiloftskleed er uit werden gezet...

-Maar deze angstige vraag naar wie behouden wordt, is bij ons toch allang verleden? Zo kunnen wij het bij ons in Silo nauwelijks meer voorstellen, dat er een God zou zijn die mensen verloren laat gaan, die mensen zou buitensluiten. 'God runt geen uitzetcentrum' zei laatst een heel gelovige gedetineerde tegen mij. En hij heeft gelijk: God wil niet dat mensen verloren gaan, maar dat mensen terecht komen, dat ze léven.

-Is Jezus zelf niet bij uitstek *het voorbeeld* hiervan? Hij die juist die mensen opzoekt, die er in de maatschappij van toen maar een beetje bij hingen: de mensen aan de rand, het uitschot en de zelfkant. De buitengeslotenen. Dat veroorzaakte schandaal. Daar spreken mensen schande van. Maar dat is nu juist de manier waarop Jezus de alomvattende liefde van God demonstreert. De laatsten worden de eersten. Diegenen die wij buiten sluiten, sluit God in. Die bij ons buiten de boot vallen, worden door hem welkom geheten!

Niet voor niks is het verhaal van de misdadiger aan het kruis naast Jezus bekend en populair bij gevangenen: dat je je op het laatst nog kan bekeren en dat je dan toch in de hemel komt!

-Misschien komt de vraag aan Jezus dichterbij als we die vraag horen als : horen wij er wel bij? Er niet bij horen is voor veel mensen een grote angst. Je wilt graag erbij horen, meedoen met de groep. Voor kinderen en tieners is "er niet bij horen" ongeveer het ergste wat er is. Denk maar aan kinderen die op school buiten de groep vallen en gepest en getreiterd worden. Dat kan zo ver gaan dat ze uit het leven willen stappen.

Voor de mensen die bij Jezus zijn en naar zijn verhalen luisteren is die angst er blijkbaar ook. "Zijn er maar weinigen die worden gered?". Jezus neemt die vraag dan ook heel serieus en Hij gaat er uitgebreid op in. Je hoeft niet bang te zijn dat je buiten de boot valt, maar je moet wel zelf een stap doen. Die stap is niet helemaal vanzelfsprekend want je moet door een nauwe poort.

-Jezus' reactie op de vraag die hem wordt gesteld, is ánders dan je zou verwachten. Geen bevestiging, ook geen ontkenning, maar de vraag wordt als het ware op een andere manier meegenomen, of misschien moet je zeggen: teruggekaatst. Als je er op gaat letten is dat telkens een soort tactiek van Jezus. De op zichzelf nogal theoretische vraag (zijn er maar weinigen die worden gered) wordt geen punt voor een interessante discussie, maar op een *praktische manier vertaald en bij mensen, bij jou en bij mij zelf op het bordje gelegd*.

De theoretische vraag – over hoeveel er worden gered, weinig of veel, of hoe dan ook – een vraag waar je niet alleen de angst in door hoort klinken, maar ook een zekere afstandelijkheid –

die theoretische vraag wordt in Jezus' reactie een heel persoonlijke en dichtbij manier om ons aan te sporen: doe jij je best om door de smalle deur binnen te gaan!

Dat is natuurlijk een beeld, de smalle deur – maar een sprekend beeld. Doe moeite om binnen te gaan. Zorg dat je de goede keuzes maakt, de juiste dingen doet. Het komt je niet aanwaaien, jij moet in beweging komen. Zorg dat je je druk maakt om de juiste dingen en nog meer: zorg dat je daar werk van maakt.

Theoretische bespiegelingen krijgen bij Jezus geen kans. Op de theoretische vraag: wie is mijn naaste, komt het concrete antwoord van de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan – beeldspraak – en wordt de praktische vraag: wie heeft zich de naaste betoond, van de mens in nood. Het gaat om de praktijk van het christelijk leven.

alleen

Door een smalle deur gaan is iets wat je alleen doet. Door een brede ingang gaan is makkelijk, daar kun je met een groep tegelijk naar binnen. Maar als je door een nauwe poort naar binnen moet, moet je ervoor kiezen.

Heel praktisch en voelbaar is dat bijvoorbeeld voor de vrijwilligers in het gevangenispastoraat. In een gewone kerk kun je door een brede toegangsdeur naar binnen, met elkaar. Om een gevangeniskerkdienst bij te wonen en als bezoeker binnen te gaan moet je individueel door een detectiepoort en een toegangscontrole ondergaan. Je moet er bewust voor kiezen om kerkvrijwilliger te zijn. Je wordt “er op aangekeken” in de eerste plaats door de portier maar misschien ook wel door je vrienden en familie: dat je zoiets doet voor mensen die het toch echt zelf gedaan hebben. Waarom doe je dat vrijwilligerswerk, je kan toch ook elders goed werk doen? Je wordt je heel bewust van je keus, van je eigen antwoord...

-In de reactie van Jezus is er geen sprake van een God die mensen buitensluit. Dat zou je misschien kunnen denken, zeker als je de angst in de vraag hoort. Maar wie werkelijk met Jezus in contact komt, ontdekt dat hij juist vaak zichzelf buitensluit, dat mensen zich buiten laten sluiten:

Op de maandelijkse Silo Eetgroep met exgedetineerden kijken we terug op de tijd in de bajes en stellen ons de eerlijke vraag of het nou aan ons of aan de maatschappij ligt dat we zo moeilijk weer aan de slag kunnen komen. Of dat mensen ons met de nek aankijken als je 'gezetten' hebt. Dan blijkt zo vaak dat we zelf niet meer dat vertrouwen hebben dat er mensen zijn die ons niet veroordelen, dat het oordeel in onszelf zit. Dan is wantrouwen de naam van de bril die we zelf dragen en die maakt dat we niet meer kunnen en willen geloven dat een exgedetineerde nog kansen krijgt.

Ronaldo, een exgedetineerde, vertelde afgelopen week dat hij moeite had om vrienden te vinden die niet in rondjes bleven draaien, en steeds maar herhaalden dat de maatschappij 'verrot' was, dat niemand te vertrouwen was en dat de rechtbank en de politiek corrupt waren.

-Wat betekent dat in de beeldspraak van de nauwe poort en de smalle deur? Dan zouden we niet eens moeite hebben gedaan om binnen te komen. We blijven buiten staan, omdat we het moment van de eigen keuze hebben gemist, of eindeloos uitgesteld. Misschien omdat we niet graag buiten de boot willen vallen, dat we er zo graag bij willen horen en niet voor een eigen mening willen

uitkomen. Dan lijkt het er op dat we de beslissende afslag in ons leven hebben voorbij laten gaan, we hebben onzelf buitengesloten.

-Zo raken mensen niet alleen in gebouwen opgesloten, maar ook in hun eigen denkbeelden. Vooroordelen over anderen, over de kerk, over het geloof, over God, geen eigen gebed en contact met Jezus, die ons vraagt zelf en als persoon en niet als groep voor Hem te staan. Dan zijn ze wat Jezus noemt 'buiten geraakt', omdat ze passief zijn gebleven, of dachten de waarheid te bezitten.

Dat kan ieder gebeuren, ook de gelovigen, de gemeente van Christus zelf: 'Wij hebben in uw bijzijn gegeten en gedronken en u hebt in onze straten onderricht gegeven', alsof dat op zichzelf voldoende is. Ze waren er bij, ja, maar als toeschouwers kennelijk, niet als deelnemers.

Dat mensen buitengesloten raken, ligt niet aan de kwade wil van God of aan diens willekeur. Maar aan het feit dat mensen zichzelf tekort doen, door de verkeerde of uitgestelde keuzes die ze wel of niet maken, door zich druk te maken over dingen die er niet echt toe doen, door hun angsten te laten bepalen wie zij en de anderen zijn.

Want ... het is lastig je los te maken van de anderen, van wat de meesten doen of zeggen. Of het nu gaat om je keuze voor gezonder en milieubewuster leven of dat het gaat om op wie we gaan stemmen, wat onze houding is naar vluchtelingen en hoe we omgaan met onze eigen angst voor moslims of voor aanslagen...

- 'Uit het oosten en het westen en uit het noorden en het zuiden zullen ze komen, en ze zullen aan tafel genodigd worden in het koninkrijk van God'. Hieruit spreekt de gastvrijheid van het koninkrijk, van de Koning, en die is royaal, grenzeloos. God voert geen ontmoedigingsbeleid, maar wil ons allen aanzuigen naar Zijn koninkrijk, het leven zoals het bedoeld is, met plaats voor alle mensen. Want het zijn mensen zelf, die zich de ellende op de hals halen, die de boot missen, die zichzelf tekort doen.

Mensen, dus ook wij, ook u en ik. Die typische tegendraadse reacties van Jezus, buigen altijd weer naar jezelf terug. Je wordt als het ware in de positie gebracht waarop het nu op jezelf aan komt. Op jouw beslissing. Op jouw levenskeuze. Waar maak JIJ je druk om?

Op weg naar Jeruzalem trok Jezus verder langs steden en dorpen, terwijl hij onderricht gaf; het is een mededeling die een paar keer wordt gemaakt, omdat het in het evangelie van Lucas belangrijk is om dat te onderstrepen. Jezus is met zijn leerlingen op weg naar Jeruzalem, de stad van mensen die hem zullen oordelen. Het is Zijn eigen keuze om zelf door die smalle deur, die nauwe poort van de eigen keus te gaan. Maar Jeruzalem is ook de stad van waaruit straks de boodschap van Zijn keus voor ons verder zal worden gedragen, door zijn leerlingen, vanuit Jeruzalem naar alle windstreken toe (vgl. 29).

-Het koninkrijk is onderweg zijn, het ligt voor ons in het verschiet, zoals het beloofde land. Waar het Jezus bij zijn onderricht om gaat, is om ons bij dát koninkrijk te bepalen. Het grote evangelische beeld van het Leven zoals het bedoeld is, vrede, recht, heelheid.

Jezus geeft ons zijn onderricht, om ons dáár uitzicht op te bieden en ons kompas op te laten richten. Het gaat Hem niet aan om mensen buiten te sluiten of van Hem te vervreemden.

Zijn woorden zijn ook niet bedoeld om mensen schrik aan te jagen of bang te maken.

Geloof en angst gaan niet samen. Jesaja zegt: Hij wacht op ons tot Hij voor ons genadig kan zijn'. Alles wat Hem beweegt is om ons te bepalen bij de kwaliteit van het hier en nu, het leven, zoals dat bedoeld is door Hem die ons geschapen heeft.

Onze keuzes zijn daarbij heel bepalend of we van die genade kunnen genieten en ook voor anderen genadig kunnen zijn.

Het koninkrijk van God, daar kun je bij horen. Alleen, zegt Jezus, dat is niet helemaal vanzelfsprekend. God doet alle mogelijke moeite, maar van jou wordt ook gevraagd om daar vertrouwen in te hebben en de juiste keuzes te maken.

Dat betekent soms dat we niet passen, niet horen bij wat de meerderheid zegt of denkt.

Dat we ieder voor zich moet bepalen of hij of zij God toelaat, naar Jezus wil luistren, zich wil laten dopen, dat wat we zijn en wie we mogen zijn.

Het koninkrijk van God is heel dichtbij zegt Jezus vaak genoeg. Maar het vraagt geloof om je daar aan toe te vertrouwen. Dan, dan durf je het aan, en maak je de stap door de smalle deur...